

BÖLÜM 2

Nörolojik Dizabilitede Fonksiyonel Değerlendirme

Hatice AĞIR¹

Nörolojik hastalıklar; özürllülüğün önde gelen nedenlerindedir (1). Nörolojik rehabilitasyonda amaç; hastanın bireysel ve sosyal açıdan işlevselliğini geliştirmek, özürllülük ve engelliliği en aza indirmek, bireylerin topluma katılımını en üst düzeye çıkarmaktır. Fonksiyonel değerlendirme kişinin yeteneklerini ve kısıtlılıklarını kapsar. Mobilite, yemek yeme, kendine bakım, ev içi ve toplum içi aktiviteler, algılama, iletişim, mesleki aktiviteler, günlük yaşam aktiviteleri fonksiyonel değerlendirme kapsamına girer. İdeal bir fonksiyonel değerlendirme vücut yapısı ve fonksiyonlarında bozukluk ve engellilik düzeyini içermelidir (2).

Nörolojik rehabilitasyon ile ilgilenen hekimlerin görevi; doğumsal ya da edinilmiş hastalıklara bağlı fiziksel yetersizliği olan hastaları fonksiyonel olarak değerlendirmek, mevcut kapasitesini en yüksek seviyeye çıkarmak ve yaşam kalitesini artırmak olmalıdır. Rehabilitasyon süreci her zaman hastanın günlük yaşamında kullanacağı fonksiyonel kazanımları hedeflemelidir. Kazanımların günlük rutine girmesi ve hastanın fonksiyonel bağımsızlığını artırmak için göreve spesifik eğitimler ve iş uğraşı terapisi verilmelidir. Bu görevler yemek yeme, temizlik yapma, giyinme, soyunma gibi kendine bakım aktivitelerini içeren olabildiğince günlük yaşamında kullanacağı fonksiyonel aktiviteler olmalıdır (3,4). Bu nedenle nörolojik hastalıkları fonksiyonel olarak değerlendirirken bazı standardizasyon yöntemlerinden ve ölçeklerden yararlanmaktayız.

¹ Uzm. Dr., Şanlıurfa Eğitim ve Araştırma, Hastanesi Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Kliniği, haticeagir10@hotmail.com

Motor fonksiyonlar	Fugl – Meyer Testi, Rivermead Motor Değerlendirme, Motor Değerlendirme Skalası, Brunnstrom Evrelemesi, STREAM, Motricity Index
Spastisite	Modifiye Ashworth Skalası
Aktiviteler & Katılım	
Günlük Yaşam Aktiviteleri	Barthel İndeksi, Fonksiyonel Bağımsızlık Ölçeği, Frenchay Aktivite İndeksi
Enstrümental Günlük Yaşam Aktiviteleri	Frenchay Aktivite İndeksi
Mobilite	Berg Denge Skalası, Rivermead Mobilite İndeksi, Timed Up and Go Test, 10 m Yürüme Testi, Fonksiyonel Ambulasyon Mobilite Sınıflaması (FAS), 6 dk Yürüme Testi
Üst Ekstremitte Fonksiyonu	Motor Aktivite Log, ABILHAND, Wolf Motor Function Test
El becerisi	9 Delik Çubuk Testi, Box & Block Test, Jebsen – Taylor Test
Katılım	Modifiye Rankin/Oxford Skalası, Londra Handikap Skalası, WHODAS 2, Katılım ve Otonomi Anketi, SIPSO, Participation Scale
Yaşam Kalitesi	SF-36, NHP, EuroQoL, Stroke Impact Scale, Stroke Specific Quality of Life Scale, Stroke Adapted Sickness Impact Profile

KAYNAKLAR

1. World Report on Disability. Geneva: World Health Organization, 2011.
2. Quintas R., Cerniauskaite M., Ajovalasit D., Sattin D., Boncoraglio G., Parati E.A. et al. Describing functioning, disability, and health with the International Classification of Functioning, Disability, and Health Brief Core Set for Stroke. *Am J Phys Med Rehabil.* 2012, 91 (13 Suppl 1), S14–21.
3. Mehmet Beyazova, Y.G.K., Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon. 2011, Güneş Tıp Kitabevleri. p. 2761-2788.
4. Oğuz, H., Tıbbi Rehabilitasyon üçüncü baskı. İnme Rehabilitasyonu, ed. A.Ç. Alev Şevikol. 2015. 419-448.
5. Geyh S., Cieza A., Schouten J., Dickson H., Frommelt P., Omar Z. et al. ICF Core Sets for stroke. *J Rehabil Med.* 2004, (44 Suppl), 135–41.
6. Colombetti E., Osimani B., Aluas M., Pessina A., Musio A. Revision of International Classification of Functioning, Disability and Health ethical guidelines: International Classification of Functioning, Disability and Health-related ethical issues. *Am J Phys Med Rehabil.* 2012, 91 (13 Suppl 1), S155–8.

7. World Health Organization. International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps. Geneva: WHO, 1980.
8. World Health Organization. International Classification of Functioning, Disability, and Health: ICF. Geneva, Switzerland: WHO, 2001.
9. Bornman J. The World Health Organisation's terminology and classification: application to severe disability. *Disabil Rehabil.* 2004;26(3):182-8.
10. Geyh S, Kurt T, Brockow T, Cieza A, Ewert T, Omar Z et al. Identifying the concepts contained in outcome measures of clinical trials on stroke using the International Classification of Functioning, Disability and Health as a reference. *J Rehabil Med* 2004;(44 Suppl):56-62.
11. Folstein MF, Folstein SE, McHugh PR. "Mini-Mental State". A practical method for grading the clinician. *J Psychiatr Res* 1975;12:189-198.
12. Beck, A.T., Ward, C.H., Mendelson, M., Mock, J., Erbaugh, J. An Inventory For Measuring Depression. *Archives Of General Psychiatry* 1961;4:53-63.
13. Ottenbacher, K., Hsu, Y., Granger, C., Fiedler, R. (1996) The reliability of the Functional Independence Measure: a quantitative review. *Archives of Physical Medicine Rehabilitation*, 77, 1226-1232.
14. Küçükdeveci a, Yavuzer G, Tennant a, Süldür N, Sonel B, Arasil T. Adaptation of the modified Barthel Index for use in physical medicine and rehabilitation in Turkey. *Scand J Rehabil Med.* 2000;32(2):87-92.
15. Holden MK, Kathlee MG, Magliozzi MR, Nathan J, Piehl Baker L. Clinical gait assessment in the neurologically impaired. *Rehabilitation and meaningfulness. Phys Ther* 1986; 66: 1530-9.
16. Duncan PW, Wallace D, Studenski S, Lai S M, Johnston D. 2001. Conceptualization of a New Stroke-Specific Outcome Measure: The Stroke Impact Scale. *Topics in Stroke Rehabilitation* 8(2): 19-33.
17. Midwest Nursing Research Society. 2001. Family and Community Reintegration Following Stroke. Conference abstract.
18. Morake, Maleka Douglas, Stewart Aimee Vivienne and Hale Leigh Ann. "The development of a community reintegration outcome measure to assess people with stroke living in low socioeconomic areas." (2017).
19. LoMartire, R., Äng, B. O., Gerdle, B., & Vixner, L. (2020). Psychometric properties of Short Form-36 Health Survey, EuroQol 5-dimensions, and Hospital Anxiety and Depression Scale in patients with chronic pain. *Pain*, 161(1), 83.
20. Küçükdeveci, A. A., McKenna, S. P., Kutlay, S., Gürsel, Y., Whalley, D., & Arasil, T. (2000). The development and psychometric assessment of the Turkish version of the Nottingham Health Profile. *International journal of rehabilitation research. Internationale Zeitschrift für Rehabilitationsforschung. Revue internationale de recherches de readaptation*, 23(1), 31-38.